

Шулюк Б. С.

кандидат економічних наук, доцент, докторант
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

КОНЦЕПЦІЯ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Незважаючи на вживання різноманітних заходів для ефективної реалізації проєктів державно-приватного партнерства (далі – ДПП), заплановані результати не завжди досягаються, що зумовлено виникненням відхилень на певному етапі виконання зобов'язань учасниками партнерства. Тому важливе місце має здійснення фінансового контролю за реалізацією проєктів ДПП, що сприяє вчасному виявленню відхилень, встановленню причин їх виникнення та прийняттю управлінських рішень щодо їх нейтралізації. Цей контроль здійснюють центральні органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, які на основі поданої приватним партнером інформації стосовно стану виконання проєкту ДПП, формують проміжні та загальні щорічні звіти і подають їх до Міністерства економіки України. У свою чергу останнє здійснює моніторинг, узагальнює та оприлюднює результати реалізації проєктів ДПП. Однак згадана система контролю є недеталізованою, необґрунтованою, малоінформативною, адже відображає тільки кількість проєктів, реалізованих у певному регіоні в окремих галузях. Зважаючи на це, система фінансового контролю потребує удосконалення, зокрема стосовно виконання фінансових зобов'язань учасниками партнерства, координації взаємодії державного та приватного партнерів в процесі реалізації проєкту. При цьому варто звернути увагу на світовий досвід в цій сфері задля можливості його імплементації у вітчизняну практику ДПП.

Система контролю в різних країнах світу має власне організаційно-правове забезпечення та інструменти впливу. Так, контрольні функції в процесі реалізації проєктів ДПП у Великій Британії здійснює Міністерство фінансів (Департамент великих інфраструктурних проєктів), у Франції – Міністерство економіки, у Бельгії створено Фламандський центр знань про ДПП, у Німеччині – Незалежну консалтингову компанію OPP Deutschland AG. При цьому Є. Нагорний стверджує, що найприйнятнішою для України є німецька модель, при якій значна увага приділяється визначенню економічної доцільності реалізації проєкту ДПП порівняно з традиційним державним фінансуванням [1, с. 131]. Тому значну роль відіграє контроль на підготовчому етапі ДПП, на якому оцінюється ефективність використання бюджетних коштів з використанням моделі Value for money; аналізується ймовірність виникнення ризиків на основі методу аналогів, експертного методу та статистичного методу, прогнозується їх вплив на результати реалізації проєкту ДПП і розробляються можливі шляхи їх мінімізації (рис. 1).

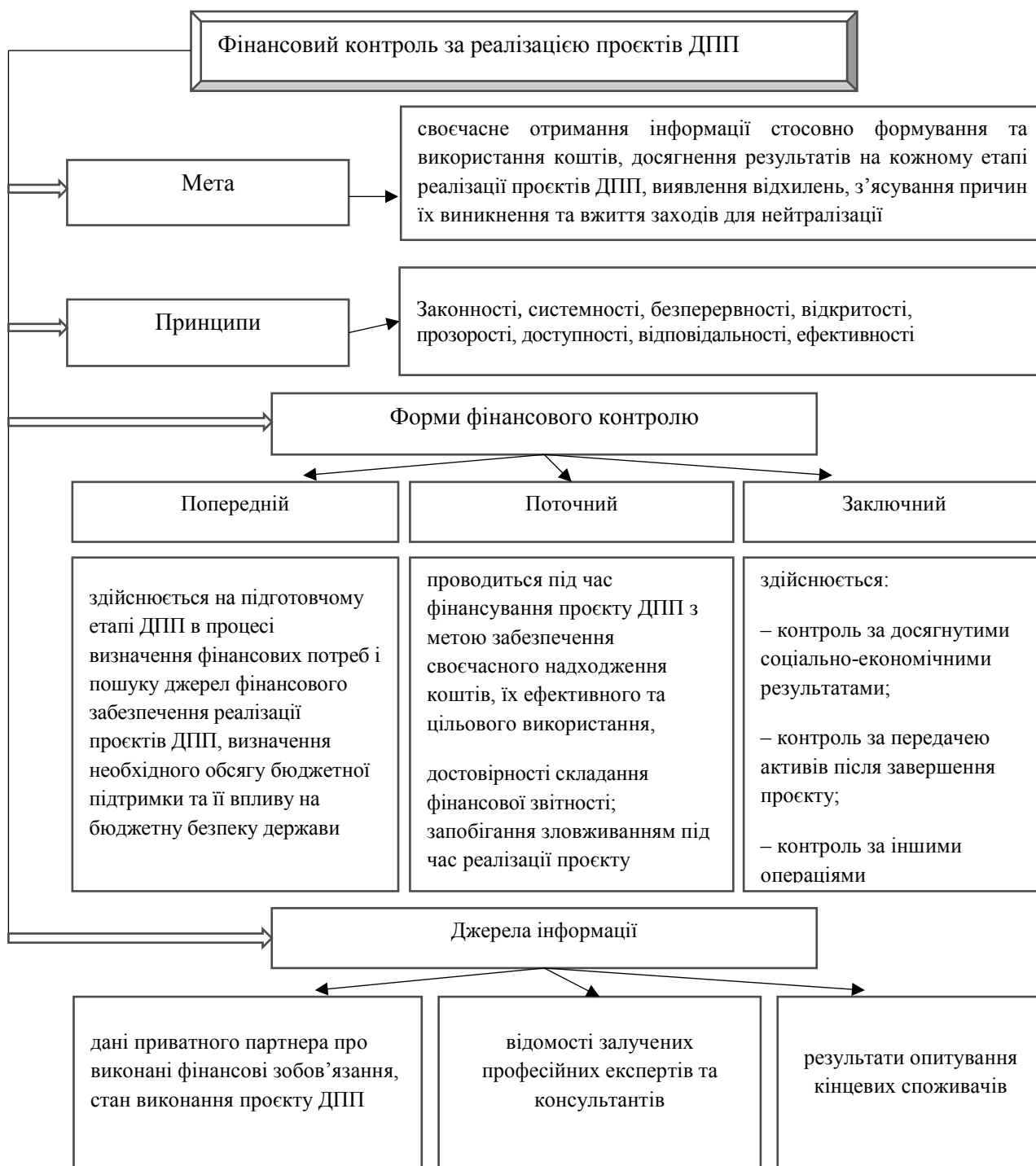

Рис. 1. Концепція здійснення фінансового контролю за реалізацією проєктів ДПП*

*Побудовано автором

При цьому обов'язково залучаються професійні консультанти (Transaction Advisors), наприклад, PWC, E&Y. Особливістю німецької моделі контролю є участь банківських установ на етапі попередньої експертизи проєктів ДПП задля визначення кредитоспроможності та платоспроможності приватного партнера, здатності держави забезпечити надання бюджетних гарантій за взятими борговими зобов'язаннями. Завдяки проведенню якісного контролю на

початковому етапі реалізації партнерських проєктів держави і бізнесу, Німеччині вдається виконати заплановані фінансові показники та досягти намічених соціальних чи економічних результатів.

Враховуючи довготривалий період реалізації проєктів ДПП, доцільно розробити і впровадити у вітчизняну практику механізм здійснення контрольних дій впродовж всього життєвого циклу проєкту (на підготовчому етапі, безпосередньо в процесі його реалізації та на завершальному етапі), що сприятиме досягненню інтересів держави, інвесторів та стейкхолдерів. При цьому здійснення контролю за отриманими результатами повинно базуватися на принципах відкритості, прозорості, доступності та ін., що дасть змогу залучити громадськість до здійснення контрольних дій.

Отож, ефективна реалізація партнерських відносин держави і бізнесу залежить від досконало розробленої системи фінансового контролю впродовж життєвого циклу реалізації проєкту ДПП. Водночас доцільно посилити контрольні дії на підготовчому етапі ДПП в процесі визначення необхідного обсягу фінансових ресурсів, джерел їхнього забезпечення, ймовірності виникнення ризиків та оцінки їх впливу на очікувані соціально-економічні результати. В підсумку це дасть змогу досягнути відповідності між фактичними та запланованими показниками.

Література:

1. Нагорний Є. О. Удосконалення системи моніторингу та контролю при реалізації проєктів ДПП в Україні. *Інтелект XXI*. 2018. № 6. С. 127–132.